

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/11/2020
Identifikačné číslo spisu:	1117230280
Dátum vydania rozhodnutia:	25.06.2020
Meno a priezvisko:	JUDr. Peter Brňák
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2020:1117230280.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu V. N., Z. O. Z., B.Á. X, zastúpeného Mgr. Martinom Pohovejom, advokátom so sídlom v Bratislave, Nám. Slobody 10, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Župné námestie 13, o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 16C/76/2017, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 31. júla 2019 sp. zn. 7Co/160/2019, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalobca má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej aj „prvostupňový súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 4. marca 2019 č. k. 16C/76/2017-109 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu vo výške 31 300 € do 30 dní odo dňa právoplatnosti rozsudku (výrok I), žalobu vo zvyšku zamietol (výrok II) a žalovanej voči žalobcovi náhradu trov konania nepriznal (výrok III).

1.1. Rozhodnutie právne odôvodnil § 1 ods.1 písm. a/, § 3 ods.1, 2, § 4 ods. 1 písm. a/, § 27b ods. 1, § 8 ods. 2, 6 písm. g/, § 17 ods.1, 2 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej „zákon č. 514/2003 Z. z.“). Podľa jeho názoru žalobca v časti nároku v sume 31 300 € preukázal kumulatívne splnenie zákonom požadovaných podmienok pre úspešné uplatnenie nároku na náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z., a to z dôvodu, že v ďalšom konaní bol odsúdený na miernejší trest, než ktorý na ňom bol vykonaný na základe zrušeného výroku o treste z právoplatného rozsudku (§ 8 ods. 2 citovaného zákona).

1.2. Súd prvej inštancie mal za preukázané (a v konaní ani nebolo sporné), že výrok o treste z rozsudku Okresného súdu Bratislava II sp. zn. 46T/71/2006 zo dňa 15. mája 2007, ktorým bol žalobcovi uložený úhrnný trest odňatia slobody v trvaní 6 (šesť) rokov a 4 (štyri) mesiace bol uznesením Okresného súdu Bratislava III sp. zn. 3Nt/44/2014 zo dňa 2. októbra 2014 na základe povolenej obnovy konania v prospech odsúdeného žalobcu zrušený. Súd o povolení obnovy konania rozhodol na základe žiadosti

odsúdeného žalobcu z dôvodu použitia tzv. „asperačnej zásady“ pri výmere jeho trestu (PL ÚS 106/2011). Následne Okresný súd Bratislava III rozsudkom sp. zn. 46T/71/2006 zo dňa 23. marca 2015 rozhodol vo vzťahu k výroku o treste tak, že upustil u obžalovaného žalobcu od uloženia súhrnného trestu vo vzťahu k rozsudku Okresného súdu Bratislava III sp. zn. 46T/159/2009 zo dňa 9. februára 2010. Krajský súd v Bratislave rozsudkom sp. zn. 4To/62/2015 zo dňa 9. júla 2015 na základe odvolania prokurátora rozhodol tak, že rozsudok sp. zn. 46T/71/2006 zo dňa 23. marca 2015 vo výroku o treste zrušil a obžalovanému žalobcovi uložil úhrnný trest odňatia slobody vo výmere 2 (dva) roky. Okresný súd Bratislava III uznesením sp. zn. 46T/71/2006 zo dňa 7. októbra 2015 následne započítal odsúdenému žalobcovi do úhrnného trestu odňatia slobody po povolení obnovy konania výkon trestu (správne malo byť výkon väzby, pozn.) od 12. apríla 2005 do 29. júna 2005 a výkon trestu od 7. septembra 2008 do 2. októbra 2014. Sumarizáciou uvedeného mal súd prvej inštancie za zrejmé, že rozdiel medzi vykonaným trestom odňatia slobody na základe zrušeného rozsudku sp. zn. 46T/71/06 zo dňa 15. mája 2007 a miernejším trestom odňatia slobody uloženým v ďalšom konaní predstavuje 1 565 dní.

1.3. Ďalej uviedol, že v zmysle rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/177/2005 zo dňa 31. mája 2007 nárok na náhradu škody za predchádzajúce nezákonné pozbavenie osobnej slobody zaručuje nielen vnútroštátna úprava, ale aj čl. 5 ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Podmienkou na odškodnenie v zmysle čl. 5 ods. 1 a 5 dohovoru je porušenie niektorého ustanovenia čl. 5 ods. 1 až 4 dohovoru alebo, že pozbavenie osobnej slobody je v rozpore s vnútroštátnym právom. Predpokladom nároku je vznik škody v príčinnej súvislosti s namietaným porušením čl. 5 dohovoru, pričom škodou sa rozumie tak škoda materiálna, ako aj nemateriálna, pričom čl. 5 ods. 5 dohovoru je nutné aplikovať prednostne pred zákonom.

1.4. Súd prvej inštancie sa nestotožnil s procesnou obranou žalovanej, podľa ktorej žalobcovi podľa § 8 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. náhrada za vykonaný trest odňatia slobody v rozsahu 1 565 dní neprináleží, keď je v zmysle § 8 ods. 6 písm. g/ citovaného zákona vylúčená, nakoľko súd pri stanovení výmery trestu rozsudkom sp. zn. 46T/71/06 zo dňa 15. mája 2007 v trvaní 6 rokov a 4 mesiace vychádzal z platnej a účinnej právnej úpravy v rozhodnom čase, a teda napadnuté rozhodnutie o treste nemôže byť nezákonné, keďže bolo vydané v súlade s platnou a účinnou úpravou. Podľa názoru prvostupňového súdu - poukazujúc aj na rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. III. ÚS 668/2016 - rozsudok, ktorým bol žalobcovi uložený trest odňatia slobody, bol zrušený ako nezákonný, keďže trest bol žalobcovi uložený v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). V prejednávanej veci teda nedošlo k zrušeniu výroku o treste pôvodne žalobcovi uloženému na základe zmeny právnej úpravy, v dôsledku legislatívneho procesu, ako to tvrdila žalovaná. Ústavný súd už uviedol, že aj keď Trestný zákon neumožňuje v prípade žalobcu sanáciu nezákonného obmedzenia jeho osobnej slobody formou započítania, existuje právna úprava umožňujúca žalobcovi dosiahnuť v určitej forme reparáciu jemu spôsobenej škody, a to uplatnením náhrady škody spôsobenej rozhodnutím o treste podľa zákona o zodpovednosti za škodu, čo považoval ústavný súd v danej konkrétnej situácii žalobcu za formu zmiernenia tvrdosti zákona.

1.5. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalobca preukázal prezumovaný zásah a nepriaznivý dopad v súvislosti s vykonaným trestom odňatia slobody v jeho osobnom, súkromnom a rodinnom živote a uložil žalovanej povinnosť zaplatiť mu náhradu nemajetkovej ujmy za čas nezákonne vykonaného trestu odňatia slobody vo výške 31 300 €. Pri stanovení výšky náhrady za jeden deň vykonaného trestu súd prvej inštancie vychádzal zo sumy 20 €, ktorú stanovil porovnaním s výškou v iných obdobných sporoch ako i v porovnaní s výškou nemajetkovej ujmy, ktorá je poskytovaná za každý deň odňatia slobody i v iných štátoch Európskej únie (rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 30Cdo/2357/2010). Vo zvyšku žalobu zamietol, keď žalobcom požadovanú nemajetkovú ujmu nad určený prísudok d o sumy 200 000 eur (ktorú žalobca požadoval v žalobe, pozn.) považoval za neprimeranú.

1.6. Súd prvej inštancie zamietol žalobu i v časti o zaplatenie požadovaných úrokov z omeškania dôvodiac, že žalovaná s a s o zaplatením nemajetkovej ujmy nedostala do omeškania, keďže povinnosť žalovanej zaplatiť žalobcovi nemajetkovú ujmu vzniká až právoplatným rozhodnutím súdu, ktorým je stanovené, v akej výške a v akej dobe splnenia má žalovaná povinnosť nemajetkovú ujmu žalobcovi zaplatiť.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej rozsudkom z 31. júla 2019 sp. zn. 7Co/160/2019 (ďalej aj „napadnuté odvolacie rozhodnutie“) rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti potvrdil a žalobcovi proti žalovanej priznal nárok na plnú náhradu trov odvolacieho konania.

2.1. S prihliadnutím na obsah súdneho spisu a z neho vyplývajúci skutkový stav sa odvolací súd v celom rozsahu po skutkovej a právnej stránke stotožnil (§ 387 ods. 2 CSP) s dôvodmi napadnutého rozsudku prvoinstančného súdu v časti vzťahujúcej sa k výroku, ktorým uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 31 300 €, v ktorom dostatočne zodpovedal na v konaní nastolené otázky majúce pri rozhodovaní o nároku na náhradu nemajetkovej ujmy podstatný význam, pričom sa v rozhodnutí vysporiadal s podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie (§ 387 ods. 2, 3 CSP). V odôvodnení rozhodnutia sa preto obmedzil iba na skonštatovanie vecnej a právnej správnosti rozhodnutia v tejto časti a na zdôraznenie jeho správnosti uviedol:

2.2. Pokiaľ žalovaná v odvolaní namietala, že povinnosťou súdu prvej inštancie bolo podrobnejšie sa vysporiadať s jej námietkou o naplnení predpokladu podľa § 8 ods. 6 písm. g/ zákona č. 514/2003 Z. z., a to nielen konštatovaním, že o uvedený prípad nejde, takýto výklad § 220 ods. 2 CSP upravujúceho náležitosti písomného vyhotovenia odôvodnenia rozhodnutia súdu nepovažuje odvolací súd za správny. Jeho prijatie by totiž znamenalo povinnosť súdu prvej inštancie (a i odvolacieho súdu v odvolacom konaní) vysporiadať sa nielen s námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán majúcimi podstatný význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05), ale aj povinnosť vysporiadať sa so všetkými námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (teda aj nemajúcimi podstatný význam pre rozhodnutie), pri ktorom by súd zároveň (nepripustne) vyslovoval právny názor, za akých skutkových okolností by nepodstatné námietky strán vo vzťahu k právnomu posúdeniu veci mohol akceptovať.

2.3. Za nedôvodné posúdil odvolací súd aj námietky žalovanej týkajúce sa výroku, ktorým súd prvej inštancie priznal žalobcovi za nezákonné obmedzenie osobnej slobody v rozsahu 1 565 dní náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 31 300 €. Z odôvodnenia rozhodnutia vyplýva, že súd prvej inštancie vzal pri rozhodovaní v úvahu právne závery obsiahnuté v rozhodnutí Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo/177/2005 zo dňa 31. mája 2007, podľa ktorých nárok na náhradu škody za predchádzajúce nezákonné pozbavenie osobnej slobody zaručuje nielen vnútroštátna úprava, ale aj čl. 5 ods. 5 dohovoru. Pri rozhodovaní o výške náhrady nemajetkovej ujmy za nezákonné obmedzenie osobnej slobody žalobcu v rozsahu 1 565 dní súd prvej inštancie vychádzal z prezumovaného zásahu a nepriaznivého dopadu v súvislosti s vykonaným trestom odňatia slobody v osobnom, súkromnom a rodinnom živote žalobcu a jej výšku 20 eur za 1 deň nezákonného obmedzenia osobnej slobody stanovil porovnaním s výškou v iných obdobných sporoch ako i v porovnaní s výškou nemajetkovej ujmy, ktorá je poskytovaná za každý deň odňatia slobody i v iných štátoch Európskej únie, a to s odkazom na rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 30Cdo/2357/2010. Odvolací súd zdôraznil, že pri hodnotení následkov nezákonného obmedzenia osobnej slobody je nutné vychádzať z toho, že obmedzenie osobnej slobody (zadržanie, väzba, výkon trestu odňatia slobody) má z povahy veci negatívne dopady do slobody pohybu, do práva na súkromie a v tomto ohľade samo osebe pôsobí ujmu na základných právach, slobodách a dôstojnosti dotknutej osoby, pôsobí takejto osobe stres, neistotu, úzkosť a pod. V takýchto prípadoch je navyše treba prihliadať aj k ďalším individuálnym okolnostiam jednotlivého prípadu, ako môžu byť životné podmienky vo väzobnej väznici, resp. v ústave na výkon odňatia trestu slobody, dopad obmedzenia osobnej slobody do profesného života jedinca, do jeho spoločenskej povesti a cti. V danej veci z odôvodnenia rozhodnutia vyplýva, že súd prvej inštancie prihliadol na to, že nezákonné obmedzenie osobnej slobody v dĺžke 1 565 dní samo osebe predstavuje vážny zásah do osobnej slobody jednotlivca, vyvoláva ďalšie negatívne dopady na jeho osobný život, zasahuje do jeho súkromného života a je spôsobilé okrem porušenia práva na osobnú slobodu, garantovaného čl. 17 ods. 1 ústavy obmedziť, či porušiť aj jeho právo na rešpektovanie a ochranu súkromného života, dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti tak, ako to zaručuje čl. 19 ods. 1, 2 ústavy. Z takto formulovaného odôvodnenia je zrejmé, že súd prvej inštancie pri kvantifikácii priznanej nemajetkovej ujmy vychádzal z prezumovaných následkov nezákonného zásahu do osobnej slobody žalobcu a do práva na súkromie, ktoré v konaní netreba osobitne preukazovať.

2.4. Za právne nesprávnu posúdil i námietku odvolateľky o tom, že v danej veci mal súd prvej inštancie pri rozhodovaní o výške nemajetkovej ujmy zohľadniť ust. § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení

účinnom od 1. januára 2013, upravujúce limit pri priznávaní takejto náhrady. V danej veci súd prvej inštancie s poukazom na to, že k nezákonnému obmedzeniu osobnej slobody žalobcu v dĺžke 1 565 dní došlo rozsudkom Okresného súdu Bratislava II sp. zn. 46T/71/2006 zo dňa 15. mája 2007, pri rozhodovaní správne zohľadnil znenie zákona č. 514/2003 Z. z. v znení účinnom do 31. februára 2008.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“), a to podľa § 420 písm. f/ CSP a podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Žalovaná zároveň navrhla, aby dovolací súd odložil vykonateľnosť napadnutého odvolacieho rozhodnutia a následne ho zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

3.1. V súvislosti s dovolaním podľa § 420 písm. f/ CSP žalovaná v podstatnom namietala, že odvolací súd svoje rozhodnutie náležite neodôvodnil a preto porušil jej právo na spravodlivé súdne konanie. Namietanú zmätočnosť vysvetlila tým, že odvolací (i prvostupňový) súd neuviedli vo svojich dôvodoch zásadné a relevantné vysvetlenie, prečo v okolnostiach posudzovanej veci nepostupovali podľa § 8 ods. 6 písm. g/ zákona č. 514/2003 Z. z., čím je napadnuté odvolacie rozhodnutie nedostatočne odôvodnené a arbitrárne.

3.2. V súvislosti s dovolaním podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP žalovaná namietala nesprávne právne posúdenie otázky, či uloženie miernejšieho trestu z dôvodu zmeny právnej úpravy (v dôsledku nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012, pozn.) napĺňa podmienku vylučujúcu vznik nároku na náhradu nemajetkovej ujmy podľa § 8 ods. 6 písm. g/ zákona č. 514/2003 Z. z., keďže k uloženiu miernejšieho trestu došlo výlučne z dôvodu zmeny právnej úpravy.

4. Žalobca vo svojom vyjadrení k dovolaniu navrhol, aby najvyšší súd dovolanie zamietol a žalobcovi priznal náhradu trov dovolacieho konania. Ďalej uviedol, že v danej veci v dôsledku vydania nálezu pod sp. zn. PL. ÚS 106/2011 nedošlo ku zmene príslušnej trestnej sadzby alebo ku zmene druhu trestu, ale (iba) k zmene spôsobu ukladania trestov. Zákon teda na trestný čin neustanovil miernejší trest, a preto je argumentácia žalovanej nedôvodná. Žalobca opätovne poukázal na rozhodnutie sp. zn. III. ÚS 668/2016, v ktorom ústavný súd explicitne odporučil žalobcovi postupovať podľa zákona č. 514/2003 Z. z., keďže v jeho prípade nebolo možné započítať väzbu a trest.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie ako strana sporu podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) dovolateľka, na ktorú sa vzťahuje § 429 ods. 2 písm. b/ CSP a v ktorej neprospech bol dovolaním napadnutý výrok rozhodnutia vydaný (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal napadnutý výrok rozsudku odvolacieho súdu a dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť (§ 447 písm. c/ a f/ CSP).

6. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1Cdo/6/2014, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014, 8Cdo/400/2015). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

7. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím predstavujúcim *res iudicata*), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016, 3ECdo/154/2013, 3Cdo/208/2014).

8. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo

na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (porovnaj rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 172/03).

9. Naznačenej mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

Dovolanie žalovanej podľa § 420 písm. f/ CSP

10. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov (písm. a), ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu (písm. b), strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník (písm. c), v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie (písm. d), rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd (písm. e), alebo súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (písm. f).

11. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (ods. 1). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (ods. 2).

12. Dovolateľka vytýka odvolaciemu súdu nedostatky odôvodnenia napadnutého rozsudku, ktoré vedú až k jeho nepreskúmateľnosti. Už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) ale zastávala názor, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia nezakladá prípustnosť dovolania. Na základe, podľa ktorej nepreskúmateľnosť je len tzv. inou procesnou vadou (nie vadou zmätočnosti), zotrvalo aj stanovisko R 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku“. Toto stanovisko je v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu považované za naďalej aktuálne (1Cdo/228/2017, 2Cdo/101/2017, 3Cdo/92/2018, 4Cdo/59/2017, 5Cdo/45/2018, 7Cdo/141/2017, 8Cdo/49/2017). Ústavný súd považuje toto stanovisko za súladné s právnou úpravou obsiahnutou v CSP (I. ÚS 61/2019).

12.1. V posudzovanom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, o ktoré ide napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie. Odvolací súd sa stotožnil so závermi vyjadrenými v rozsudku súdu prvej inštancie, pričom oba súdy vysvetlili, prečo v danom prípade posúdil i sporný nárok podľa § 8 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. a nie podľa § 8 ods. 6 písm. g/ citovaného zákona (pozri body 1.1., 1.4., 2.1., 2.2.). Pri nazeraní na rozsudky súdov oboch inštancií ako jeden organický celok (I. ÚS 259/2018) je dostatočne zrejmé, čoho a z akých dôvodov sa strany domáhali, čo navrhovali, z ktorých skutočností a dôkazov súdy vychádzali, akými úvahami sa riadil prvoinštančný súd, ako ich posudzoval odvolací súd, aké závery zaujal k jeho právnomu posúdeniu. Odvolací súd odôvodnil svoje rozhodnutie spôsobom zodpovedajúcim zákonu. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľky.

12.2. Pre úplnosť dovolací súd poukazuje na to, že prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nezakladá ani to, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu (prípadne) spočívalo na nesprávnych právnych záveroch, t.j. nesprávnom právnom posúdení veci (porovnaj najmä udikáty R 54/2012 a R 24/2017, ale aj viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp. zn. 1Cdo/62/2010, 2Cdo/97/2010, 3Cdo/53/2011, 4Cdo/68/2011, 5Cdo/44/2011, 6Cdo/41/2011, 7Cdo/26/2010 a 8ECdo/170/2014).

12.3. Zo všetkých vyššie uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovanej v tejto časti nie je podľa § 420 písm. f/ CSP prípustné.

Dovolanie žalovanej podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP

13. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

14. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

15. K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania. Právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP (podobne ako predchádzajúca právna úprava, pozn.) dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

16. V neposlednom rade dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom. Rovnako je dovolací súd viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

17. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnú (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom). Sama polemika dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Ak teda procesná strana v dovolaní, prípustnosť ktorého vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, nevymedzí právnú otázku, dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na predpokladoch alebo domnienkach (ktorú otázku a ktorú rozhodovaciu prax mal dovolateľ na mysli); v opačnom prípade by jeho rozhodnutie mohlo byť neefektívne a nedosahujúce zákonom určený cieľ. V prípade absencie vymedzenia právnej otázky preto nemôže najvyšší súd pristúpiť ani k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd.

18. Nevyhnutnou podmienkou prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP je, že sa týka právnej otázky, na riešení ktorej založil odvolací súd svoje rozhodnutie. Toto ustanovenie dopadá len na takú právnú otázku, ktorú: a/ odvolací súd riešil [neponechal ju nepovšimnutou a pri svojich právnych úvahách nedotknutou, ale ju riadne nastolil, vysvetlil jej podstatu, vyjadril vo vzťahu k nej svoje právne úvahy (prípadne možnosti odlišných prístupov k jej riešeniu) a vysvetlil jej riešenie a tiež dôvody, so zreteľom na ktoré zvolil práve riešenie, na ktorom založil svoje rozhodnutie], a b/ (zároveň) dovolací súd ešte neriešil. Otázka, ktorou sa strany sporu, prípadne aj súd v konaní síce zaoberali, na vyriešení ktorej ale nie je v konečnom dôsledku založené dovolaním napadnuté rozhodnutie, nie je relevantná v zmysle tohto ustanovenia (3Cdo/214/2018).

19. Za spornú právnú otázku žalovaná považovala, či uloženie miernejšieho trestu z dôvodu zmeny právnej úpravy (v dôsledku nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012, pozn.) napĺňa podmienku vylučujúcu vznik nároku na náhradu nemajetkovej ujmy podľa § 8 ods. 6 písm. g/ zákona č. 514/2003 Z. z., keďže k uloženiu miernejšieho trestu došlo výlučne z dôvodu zmeny

právnej úpravy. V tejto súvislosti žalovaná kladie všeobecnú otázku, na aké prípady toto ustanovenie zákona č. 514/2003 Z. z. vlastne platí, ak neplatí na daný prípad ?

19.1. Podľa § 8 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. právo na náhradu škody má i ten, kto bol v ďalšom konaní odsúdený na miernejší trest, než ktorý na ňom bol vykonaný na základe zrušeného rozsudku (právny argument nižších súdov). Podľa § 8 ods. 6 písm. g/ in fine citovaného zákona právo na náhradu škody nevznikne, ak miernejší trest bol uložený preto, že na trestný čin zákon ustanovil miernejší trest (právny argument žalovanej).

19.2. Podľa názoru najvyššieho súdu predpoklady vzniku nároku na náhradu škody spôsobenej uložením miernejšieho trestu po neskoršom zrušení rozsudku o prísnejšom treste (čo bolo v hre v okolnostiach posudzovanej veci, pozn.) sú v zákone č. 514/2003 Z. z. vymedzené tak pozitívne (§ 8 ods. 2), ako aj negatívne (§ 8 ods. 6 písm. g/ in fine). Nevyhnutným predpokladom na vznik nároku na náhradu škody je teda naplnenie hypotézy predpokladanej v ustanovení § 8 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. Ide však len o prvý predpoklad vzniku tohto nároku, pretože vychádzajúc z logického a systematického výkladu zákona č. 514/2003 Z. z., je kumulatívnou podmienkou súčasné nenaplnenie žiadneho z negatívnych predpokladov, za ktorých nárok na náhradu škody nevznikne podľa § 8 ods. 6. Inak povedané, v prípade naplnenia predpokladu uvedeného v § 8 ods. 6 písm. g/ zákona č. 514/2003 Z. z. (in concreto ustanovenie miernejšieho trestu pre relevantný trestný čin zmenou zákona), nárok na náhradu škody nevznikne ani v prípade danosti pozitívneho predpokladu vzniku nároku na náhradu škody spôsobenej uložením miernejšieho trestu po neskoršom zrušení rozsudku o prísnejšom treste ustanovenom v § 8 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z.

19.3. Nižšie sudy vychádzali z názoru, že žalobca v konaní preukázal splnenie zákonom požadovaných podmienok pre uplatnenie nároku na náhradu škody podľa § 8 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z., čo súd prvej inštancie okrem iného zvýraznil aj názorom vysloveným ústavným súdom vo veci III. ÚS 668/2016. Tento k skutočnosti, že žalobca vykonal trest odňatia slobody v rozsahu výrazne prevyšujúcom výmeru stanovenú korigujúcim rozsudkom prijatým v obnovenom konaní, uviedol, že uvedenú špecifickú a zákonodarcom nepredvídanú situáciu možno v prípade žalobcu riešiť už iba reparáciou jemu spôsobenej škody prostredníctvom zákona č. 514/2003 Z. z. cez jeho ustanovenie § 8 ods. 2. K možnosti aplikácie § 8 ods. 6 písm. g/ in fine zákona č. 514/2003 Z. z. nižšie sudy pomerne stroho uviedli, že o takýto prípad sa nejedná a že vec právne posúdili podľa ustanovenia § 8 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. Odvolací súd k uvedenej námietke dodal, že ku skorigovaniu asperačnej zásady v dôsledku nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 došlo s účinkami „ex tunc“ a preto už pôvodné rozhodnutie o treste z roku 2007 bolo rozporné s právom. Ďalej uviedol, že ak žalovaná v odvolaní namietala, že povinnosťou súdu bolo nielen konštatovať, že o naplnenie predpokladu podľa § 8 ods. 6 písm. g/ zákona č. 514/2003 Z. z. nejde, ale mal tiež uviesť, za akých okolností by túto námietku žalovanej mohol akceptovať, tak takýto výklad ust. § 220 ods. 2 CSP nepovažuje odvolací súd za správny. Jeho prijatím by totiž súd (nepripustne) vyslovoval právny názor, za akých skutkových okolností by nepodstatné námietky strán vo vzťahu k právnomu posúdeniu veci mohol akceptovať (bod 2.2.).

19.4. Dovolací súd opakovane uvádza, že otázka, ktorou sa strany sporu, prípadne aj súd v konaní síce zaoberali, na vyriešení ktorej ale nie je v konečnom dôsledku založené dovolaním napadnuté rozhodnutie, nie je relevantná v zmysle ustanovenia § 421 CSP (bod 18). Uvedené platí aj v prípade otázky formulovanej žalovanou, keďže nižšie sudy založili svoje rozhodnutie na aplikácii ustanovenia § 8 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. a nie na ustanovení § 8 ods. 6 písm. g/ in fine citovaného zákona, hoci aj v procese formulovania kľúčového právneho záveru s a oba nižšie sudy dotkli aj otázky formulovanej dovolateľkou. Pokiaľ žalovaná namietala, že sa nižšie sudy nedostatočne vysporiadali s prípadným použitím ustanovenia § 8 ods. 6 písm. g/ in fine zákona č. 514/2003 Z. z. na daný prípad, tak v podstate namieta nedostatok dôvodov, resp. iba polemizuje a kritizuje rozhodujúce právne závery nižších súdov, ktoré námietky prípadne môžu predstavovať vadu zmätočnosti (§ 420 CSP), ale nie nesprávne právne posúdenie veci (§ 421 CSP). Pokiaľ žalovaná dovolaciemu súdu (predtým aj odvolaciemu súdu) kladie otázku, na aké prípady sa ustanovenie § 8 ods. 6 písm. g/ in fine zákona č. 514/2003 Z. z. vzťahuje, potom táto otázka in concreto má povahu skôr akademickú, ktorej zodpovedanie dovolacím súdom by nemohlo viesť k zrušeniu alebo zmene dovolaním napadnutého rozhodnutia, pre ktoré bol kľúčovým právny záver o naplnení zákonných predpokladov uvedených v § 8 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. Pritom cieľom civilného sporového konania (aj pred dovolacím súdom) je poskytnúť reálnu ochranu

právam, nie riešiť teoretické otázky, ktorých výsledok sa nijako nepremietne do právnej sféry procesných strán.

19.5. Vzhľadom na to, že žalovaná v dovolaní nevymedzila právnu otázku, na ktorej založil svoje rozhodnutie odvolací súd, dospel dovolací súd k záveru, že na podklade takéhoto dovolania nemožno uskutočniť meritórny dovolací prieskum. Z týchto dôvodov dovolanie žalovanej nie je procesne prípustné (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP); vzhľadom na to jej dovolanie v tejto časti odmietol podľa § 447 písm. f/ CSP.

20. Obiter dictum najvyšší súd uvádza, že ustanovenie § 8 ods. 6 písm. g/ in fine zákona č. 514/2003 Z. z. sa vzťahuje na situáciu, v ktorej bol miernejší trest uložený preto, že na trestný čin zákon ustanovil miernejší trest (bod 19.1. druhá veta). V okolnostiach posudzovanej veci k takejto situácii nedošlo a ani nemohlo dôjsť už len z toho dôvodu, že v dôsledku rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 došlo k následnej derogácii časti ustanovenia § 41 ods. 2 Trestného zákona za bodkočiarkou (súd uloží páchateľovi trest nad jednu polovicu takto určenej sadzby trestu odňatia slobody), t. j. bola korigovaná asperačná zásada. Inak povedané dôsledky citovaného rozhodnutia ústavného súdu nesmerovali k takej zmene zákona, ktorá sa týkala miernejšieho trestu konkrétneho trestného činu. Korigovaním asperačnej zásady nastala situácia, že pokiaľ trest ešte nebol vykonaný, bolo povinnosťou súdov nanovo uložiť trest v rámci inej, pre páchateľa priaznivejšej trestnej sadzby, než ktorá bola pri pôvodnom rozhodovaní použitá. K „zmene zákona“ v danej veci došlo v rámci § 41 ods. 2 (úhrnný trest a spoločný trest) Trestného zákona, ktoré ustanovenie patrí do prvej (všeobecnej) časti, druhej hlavy (sankcie), druhého dielu (základné zásady ukladania sankcií), a teda aplikácia ustanovenia § 8 ods. 6 písm. g/ in fine zákona č. 514/2003 Z.z. neprichádza do úvahy. Citované zákonné ustanovenie by prichádzalo do úvahy, ak by došlo k „zmene zákona“ v rámci druhej (osobitnej) časti Trestného zákona, ktorá obsahuje jednotlivé skutkové podstaty trestných činov, teda aj výšku trestu za ich spáchanie. Možno uzavrieť, že taký výklad ustanovenia § 8 ods. 6 písm. g/ in fine zákona č. 514/2003 Z. z., na základe ktorého by nemalo ísť v prípade miernejšieho trestu (iba) o zmenu trestného činu, ale aj o zmenu napr. sankcií uvedených vo všeobecnej časti Trestného zákona (kde patrí aj „úhrnný trest a spoločný trest“, pozn.) považuje dovolací súd za ústavne nekonformný a priečiaci sa obsahu čl. 46 ods. 3 v spojení s čl. 152 ods. 4 ústavy.

21. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku žalobcu na náhradu trov dovolacieho konania neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.